

مخبر

و پوهنتون خپه

۶۱ و صحنه تحول

رضا المجرى ربه لاجه اظه

اصهرقى ، اجتماعى ، فلسفى ، تاريخى ، ادبى مجموعو

شيميديلك اون بش كونده نشر اولونور

مندرجات :

۱	حديث شريف	« مصاحبه »	يوسف ضيا
۶	شرح خيلاق و غير خيلاق	« اجتماعى »	عبدالحق هادى
۱۱	مضمون سزاق دورى	« فلسفى »	محمد امين
۱۶	اسلامده نفوس و جوجوق	« طبى »	دوكتور قدرى راشد
۲۱	موصلده ساجوق واليلرى	« تاريخى »	مكريم خليل
۲۶	اسلام فيلسوفلىرى	« فلسفى »	يوسف ضيا
۳۱	نيو فرم كى كى	« منظومه »	احمد قدسى
۳۶	غزل كى كى	« منظومه »	صامى ضيا

لقبی ویرلمشدی . سلطان برکیاروق پدرینک پک زیاده سودیکی بوامیره داها بیوک موقعلر ورتبهلر توجیه ایتدی . اک معمور و لایسلردن بری اولان الجزیردی اوکا ویردیکی کبی (بکیر بکیک) یدده اوندن باشقه سنه لایق کورمه دی . حتی ورن سلاطین و ملوک و امرایی اهل صلیب حربنه مأمور ایتدیکی زمان مشارالیهی هپسنه آمر و باش قوماندانان نصب ایتدی . انطاکیه ده انهمزامنندن سوکرا بکیر بکیک کندیسندن آلهرق باشقه سنه ویرلدی فقط ینه موصل و ایلکی اوزرنده ابقا ایدلدی .

• مشارالیه ملشاهک اسفار عظیمه سنه اشتراک ایلش ، بر چوق بیوک حربلرده موفقیت کوسترمش و فوق العاده شهرت قازانمشدی . انطاکیه هزیمتی اونک بوشهرتی اونوتدیردی . موصلده و ایلکی اثناسنده شهرک تعمیرینه همت ایلش ، اهلینک جاب قلوبنه جالیشمش ، عدالت و مرحمتله حرمت عمومی بی قازانمشدی .

[مأخذلر . — ابن الاثیر : الکامل جلد ۱۰ ، تاریخ اتابکان موصل . ابن شداد :

تاریخ حلب . امیر پیرس : زبدة الفکره . میشو : اهل صلیب تاریخی]

البتانی مکرمین ضلیل

فلسفه :

اسلام فیلسوفلری

— ۱ —

عالم اسلامده ظهور ایدن فلسفی جریانلر مأمون دورندن باشلا یارق بالخاصه بشنجی و آلتنجی عصرده اکتساب کمال ایتمشدی . بونلردن — اکر تصوفی و کلامی سیستملری خارج عد ایدرسهک — باشلیجه ایکی بیوک جریانک « مشائیه » و « اشراقیه » سیستملرینک فارشی قارشیه اخذ موقع ایتدکلرینی کورورز .

مشائیه (péripatéticien) فلسفه سی ؛ ارسطو مکتب فلسفینک دوغریدن دوغری به تمادیسندن عبارتدر . شوقدرکه بوتما دی شرقک دو شونجه لر یله سوسلی ، اسلام کسوه سی آلتنده ، اسلام چشینی و شرق حرارتی ایله طراوتی آرتدیران شرقلی بر تمادیدر . بو مسلکده ارسطو فلسفه سنده بولونمایان عقول و افلاک نظریه لری کبی بعض جهتلر علاوه

ایدلش اولسنه رغباً ینه ارسطونك منطق ، متودی و ارسطونك پرنسیپلری اساس انخاذا ایدلشدر . و بو پرنسیپلره درکه مشائیه فیلسوفلری کندیلرینی مستقل بر زمره عد ایتشلردر . بو فیلسوفلر بر طرفدن مثلاً « عالم قدیمدر » و واحدن آنجق واحد صادر اولور » « علتك بولوندیغی یرده معلولك تحقیقی ضروریدر » « افلاك خرق والتیام قبول ایتمز » کی بر طاقم مبدأ رایله کلامیه مسلکینه فارشی اخذ موقع ایتدکلی کی دیگر طرفدن « عالم عناصرده متصرف عقل عاشردر » « حقایق اشیا عقل ونظر ایله بیلنیر » « جسمك ماهیتی ماده اولی ایله صورت جسمیه دن عبارتدر » « بو عالمك فوقده عالم نور و یا عالم مثال ادعای باطلدر » الخ کی بر طاقم اساسلره ده اشراقیه سیستمندن آریلیرلر .

الکندی ایله باشلایان بومسلک فلسفی فارابی وان سینا ایله الیوکسک درجه سنه واصل اولمش و ابن رشد ایله اروپایه طائیفه مشدر .

بونلره مقابل اولان اشراقیه (Illuminisme) فلسفه سی مبدائی کشف والهامدن ، حدس و وجداندن آلارق عالمی نوردن عبارت کورمکه و حقایق اشیایی نورایله مثال ایله ایضاح ایتمکه چالیشیرلر .

بونلر فلسفه نقطه نظرندن بر جوق جهته مشائیه ایله برلشهرک کلامیه یا فارشی برجهه تشکیل ایتدکلی حالده و منطق متود اعتباریله بسبتون مشائیه دن آریلیرلر مشائیه دن آریلدقلی نقطه لرده متصوفه ایله برلشدکلی حالده متصوفه دن آریلدقلی نقطه لرده مشائیه ایله برلشیرلر . بومسلک ، ارسطودن زیاده افلاطونك مسلک فلسفینه یا قینلاشدیغی کی ظهور ، رجوع و تجلی نظریه لرده منابغی اسکندرانیه (Néo-platonisme) مدرسه سندن آیر؛ نور و ظلمت ، خیر و شر مسئله لرده زردشتك تأثیری آلتنده در . بتون بونلره برابر بومسلک منتسبلری سیستملرینه خصوصی برفتان ، اسلامی برناج کیدیر مشلر و سببر فلسفیلرینه محیطك جاذبه سنی ، اقلیمك حرارتی تمامیه عکس ایتدیر مشلردر .

بونلر ، مشائیه فیلسوفلری کی مسلک ایچنده کندی شخصیتلرینی غایب ایتمش دکل بالعکس هر بری بداعی (Original) خصوصیتی هر نقطه ده محافظه ایتشلردر بونك ایچوندرکه بو فیلسوفلر اشراقیه نامیله بر زمره عد ایدلدکلی حالده بونلرک کیملردن عبارت اولدقلی موضوع بحث اولنجه مسلک لرده کی خصوصیت دولایسیله تعیین اسامی مشکلشمشدر . بدرالدین سیاوینك بو زمره دن عد ایدیلوب ایدله مه سنده کی اختلاف نظر بو نقطه دن متولددر

محمی الدین عربی بی بونلردن عد ایتمکده کی خطانک منبجی ده ینه بو نقطه در بو ایکی خطانک
داها بیوکی ده مولانای بو زمره دن عد ایتمکدر .

بو فلسفه نک عالم اسلامده یکانه ممثلی وایک مجدی شیخ سهروردی واک زیاده علاقه
کوسترنی شمس الدین شهرزوری در . علامه قطب شیرازی، محقق جلال الدین دوانی ونهایت
منلا قاری بو زمره یه منسوبدر لر اندلسده یتیشهن ابن سبعین ایله ابن طفیلک آتارنده
اشراقیه یه دوغری درین برتمایل کورولمکده در .

صوک زمانلرده بزده اسلام فلسفه سه دوغری صمیمی رمیل او یاندی برچوق ذوات
محترمه بیوک برعزم ، یوکسک برعشق ایله بو خزان فلسفه یه دالدیلر و بزده چوق فائده
بخش جواهر علمیه چیقاردیلر متکلمین حقنده مستقلاً اوغراشانلر، مشابه فیلسوفلری
برر بز تدقیق ایدنلر، تصوفه و بعض متصوفه یه دائر اثر یازانلر کورولدی (بالخاصه استاد یمن
ایزمیرلی اسماعیل حق و شمس الدین بکدر چوق نافع مقاله لر و اثر لر نشر ایتدیلر) فقط
یا لکنز اشراقیه فلسفه سه تماس ایدنلر کورولدی حالبوکه بو فلسفه دیگر لرندن داها جاذبه دار
داها قیمتلی و تمامیه اوریزینال در چونکه بو بر باقیشده جوشقون بر متصوف روحنی
آکدیریور، بر باقیشده درین بر فیلسوف ذهنیتی عکس ایتدیریور. انسانی گاه نور دن
عالمده یوکسک تیر و سرمست حظوظ کندی وار لغندن بر نشئه دیگر حس ایتدیرر، لاهوتی
و نورانور بر حیاته مظهر ایدر ، گاه بی پایان فلسفه انکیلرینه ایندیرر وینه بر عشق و نشود
کوپور دن نظریات ایله سعادت لر یشادیر و قدسی ایشقلرله خیر اعلی یه ایریشدیرر . بو جاذبه
و بو تشنه سیله بومسک ، ارباب تدقیقی چوق علاقه دار ایدر . شو حالدده خزینه اشراقک
طلسملی یوزندن دوراغنی آجق لازمدی . . ایشته بو ستونلرده بو بوشلخی بر درجه یه
قدر تلافی ایتمکه چالیشه جغز .

فقط اعتراف ایدم که بو ایشده کی مشکلاتی استصغار ایدنلردن دکلز فلسفه
اشراقیه بی تمامیه احاطه ایدوبده بر بتون حالنده مطالعه ایچون ، مبدألرندن باشلا یارق
فلسفی سیرینی ، تکونی تکاملنی و واصل اولدینی نتیجه لری تام بر سیستم حالنده و بتون
خصوصیتلرینی چیره رک ترسیم ایتمک و بر فیلسوف حیاتی کبی اله آووجه صیغاجق
صورتده اوزته یه آتمق ایچون کافی تریه فلسفه یه مالک دکلز بونکله برابر شیمدی یه قدر
تدقیق و تحریر ایدیلن مسکدر داها ساده و داها عقلی اولدقارده حالده ینه شو یله بر بتون
حالنده میدان قونلده دی ، مشابه نک بر چوق فیلسوفلری یازلدی فقط فیلسوفک نره دن

باشلا یوب ناصل بریول تعقیب ایتدیکی خصوصی فکرلری وزردیه واردینی کذا هانکی اساسلردن باشلادیغی وبتون نظریه لرك او اساسلردن ناصل حرکت و ناصل قرار قیلدینی درلی طویلی برسیستم حالنده کوسترلمدی ، خلاصه اصول دائره سنده و علمی بر تدقیق محصولی اولوق آرزوسیه یازیلان یازیلرده بر جوق نافع معلومات بولونماسنه رغماً فیلسوفی بولوق ممکن اولمادی . هابه تصوفه ومثلاً محی الدین عربی یه دائر یازیلان یازیلر مع الاسف بسبتون مسلکی تربیه خارجنده قالدی و کولونج بر وضعیتیه دوشدی . ره قلام ماهیتده اولان شو صوکنجیلری بر طرف ایدلم . علمی بوغایه ایله یازیلانلرده دخی بر تمامیت ومکملیت کوزونمورسه بزدن بونک فضیله سی بالطبع طلب ایدلیه جک وموضوعمزک غرابت ومغلقیتی ده نظر دفته آله جقدر ایشته فلسفه اشراقیه یی تدقیق ایتک ایچون بزه جسارت بخش اولان نقطه لر بونلردر .

بز فلسفه اشراقیه تدقیقنه شیخ شهاب الدین سهروردی یی تدقیق ایله باشلا یاچغز . چونکه بر مسلك فلسفی یی تدقیق آنجق اونک مثلارینی برر برر مطالعه ایله ممکندر . شیمدی یه قدر دوغریدن دوغری یه مسلكر حقنده یاپیلان تدقیقلرک موفقیتسزلیکی بو جهتک اهل ایدلمش اولماستدن نشئت ایتکده در . گرچه اسلام عالنده یتیشن علمانک چوغنی کندی شخصیتی مسلکه فدا ایتمدر لکن اخلاف بونلری برر برر آراشدیرمق وظیفه سی ایله مکلفدر . بو موضوع اطرافده چالیشمق آرزوسنده اولانلرک شومشکل یولده عزم ایله یورومه سی لازمدر ایلریده اصولی بر « فلاسفه اسلامییه تاریخی » یازمق امکانی بوسورتله حاضر لاش اولاجقدر .

قارئین کرامه شو جهتی ده عرض ایدلم که بوستونلرده دائماً اوریش بنال موضوعلره تماس ایده جکز . فلسفه اشراقیه یی تمیل ایدن بیوک فیلسوف سهروردی وعالم اسلامده تألیف ایتدیکی اخلاق کتابی ایله شرق فلسفه سنده یکی بر چیغیر آچان نصیرطوسی ، و اشراقیه دن اولوق اعتباریله اخلاق جلالی صاحبی محقق دوانی وحقی ممکن اولورسه شمس الدین شهرزوری وابن سبعین بوجه دندرلر بونلرک شخصیتی وفلسفه سی یازیلیرکن قارئلریمزی دها زیاده علاقه دار ایتک ایچون زمانلرینک اجتماعی تربیوی سیاسی فکرلری ممکن اولدینی قدر کوستریله جک وهر برینک حیاتی آروجه تدقیق ایدیه جکدر .

Sikherverdi

سهروردی [۱]

شیخ سهروردی تاریخده شیخ مقتول ویا شهاب الدین مقتول نامتربلا معروفدر. اسم
وکنیه سی یحیی بن حبش بن امیرک درلقبی ده ابوالفتوح شهاب الدین در
علامه قطب شیرازی شیخ سهروردینک حکمة الاشراف نامنده کی اثر قیمتداری شرح
ایدرکن کتابک باش طرفده شیخک اسمنی عمر بن محمد اولمق اوزره قید ایشدر. **حالیبوکه بو**

شمس الدین شهرزوری تاریخ فلسفه سنده (فاتح کتبخانه سی نومرو ۴۵۱۶) شویله
دییور. (الحکیم الربانی المعظم والفیلسوف المکرم الشیخ الربانی والمناهل الروحانی العالم العامل
الفاضل الکامل شهاب المله والحق والدين المطلع على اسرار الالهيه الراقی الى العوالم النوریه ابوالفتوح
یحیی بن امیرکان السهروردی روح الله رسمه وقدس نفسه وحید الاعصار وفرید الدهور الخ. «
ابن خلکان وفیات الاعیانه « ابوالفتوح یحیی بن حبش بن امیرک الملقب بشهاب الدین
السهرودی الحکیم المقتول « دیدکن صوکر « بعضیری ده شیخک اسمنی احمد بعضیری ده
ابوالفتوح دردیدر. العیاس احمد بن ابی اصیبه الحرزجی طبقات الاطباء اسمک عمر اولدیغنی
قید ایدیور فقط دوغریسی نیم ایلک ذکر ایتدیکیدر « دییور .

وفی الحقیقه ابن خلکان حقلیدر - لچوقه تاریخلرنده مشارالیهک نامی دائماً یحیی بن
حبش دییه کچدیکی کی بر جوق آنارده کندیسنه یحیی بن حبش دییه خطاب ایدلشدر
تفصیلات و تاریخ یافعی کی آنارده بونی تأیید ایشکده در . بالکنز علامه یه بر آز کوجنمکه
حقمز وار عالم اسلامده تقدالرجال، طبقات و تراجم احوال علملرینه چوق اهمیت ویرلیدیکی
خالده او، تدقیق ایتدیکی بر مؤلف حقنده بو درجه لاقید قالمی ایدی. شهرزوری ده
پرستش ایتدیکی افندیسنک اسمنی کوزلجه او کرملی دکلی ایدی ابن ابی اصیبه یه کنججه اونک
قیمتدار اثرینک اهمیت تاریخیه سی اوزرتده بو خطا حقیقه برسیاه نقطه تشکیل ایدر باخصوص
ابن ابی اصیبه شیخک بر چوق طلبه سی ایله کوروشدیکنی و بر چوق وقایعی طلبه سی
آغزندن نقل ایتدیکنی قید ایدیور .

مشارالیهک تاریخ ولادتی آنارندن چیقارمق مجبوریتنده تر . زیرا منابع تاریخیه
او قدر مختلف درکه بوراده محاکمه ایدلمه سی جان صیقا جقدر . شیخ ، حکمة الاشرافی
۵۸۴ تاریخنده تألیف ایتدیکنی کتابک صوکنده قید ایدیور مطارحات نامنده کی اثرک باش

